

Handläggare
Agneta Pernu Olofsson
Telefon: 508 13 034

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
2016-11-24

Grönare Stockholm - Förslag till nya riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden

Remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lisa Kinnari
tf stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har fått ”Grönare Stockholm - Förslag till nya riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden” på remiss från kommunstyrelsen.

Då ansvaret för grönstrukturfrågorna i staden är delat mellan flera nämnder och bolagsstyrelser är det värdefullt med gemensamma grundläggande riktlinjer i arbetet med dessa frågor, baserade på stadens mål enligt Vision 2040, översiktsplanen och miljöprogrammet. Förvaltningen anser att bildandet av en strategisk samordningsgrupp under ledning av stadsträdgårdsmästaren är ett bra förslag som kan stärka och utveckla arbetet med stadens parker och grönområden. Gruppen bör rapportera samlat till berörda förvaltningschefer inklusive representanter för stadsdelsförvaltningarnas direktörer.

Stadsdelsnämndernas parkplaner behöver få en tydligare status i Grönare Stockholm, som motsvarar deras strategiska betydelse både i stadens områdesplanering och på lokal nivå. Förvaltningen efterlyser också ett parkprogram som kan ge stöd och vägledning vid bland annat arbetet med parkplaner.

Bakgrund

Kommunstyrelsen fick i budget för 2016 i uppdrag att se över samordning, styrning och finansieringslösningar för grönstrukturfrågor inom Stockholms stad med syftet att staden ska kunna växa på ett hållbart sätt. Stadsledningskontorets översyn redovisas i ”Grönare Stockholm - Förslag till nya riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden” som kommunstyrelsen skickat på remiss till samtliga stadsdelsnämnder, facknämnderna och Stockholms Stadshus AB.

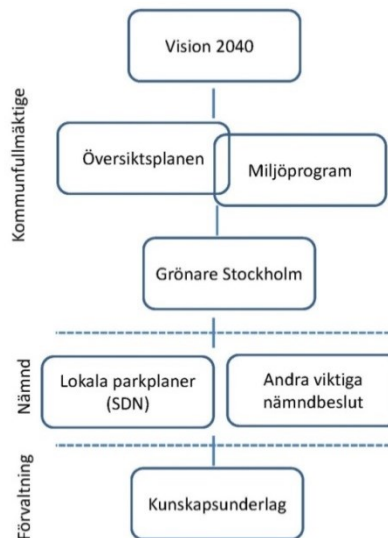
Remisstiden sträcker sig till den 28 november 2016. För att remissvaret ska inkomma i tid behöver omedelbar justering ske.

Ärendet

I förslaget till riktlinjer framhålls att Stockholms parker och grönområden har en mycket stor betydelse för invånarnas livskvalitet och spelar en viktig roll i att möta de utmaningar som ett förändrat klimat kan ge. I Stadens framtidsvision 2040, Ett Stockholm för alla, redovisas en hög ambitionsnivå för den offentliga gröna miljön samtidigt som bostadsbyggandet är högt. Inriktningen är alltså att skapa en stad som är både tätare och grönare.

Ansvar för att planera, utveckla och förvalta parker delas mellan flera nämnder och bolagsstyrelser. Stadsdelsnämnderna har huvudansvaret för drift och investering i stadens parker och naturområden. Stadens övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser har delansvar för parker och naturområden. Uppdelningen av ansvarsområden medför att det är av stor betydelse för arbetet med de gröna frågorna att det sker en samverkan mellan förvaltningar och bolag och att det finns en styrning av arbetet.

Stadsledningskontorets översyn har inriktats på att skapa en tydligare styrning och uppföljning för parker och naturområden, med utgångspunkt från stadens övergripande vision, översiktsplanen och miljöprogrammet. I skissen nedan, hämtad från förslaget till riktlinjer, redovisas hur dessa viktiga styrdokument förhåller sig till riktlinjerna Grönare Stockholm.

Syfte

Syftet med Grönare Stockholm anges vara att med utgångspunkt från stadens övergripande vision och mål lägga fast generella riktlinjer för ett grönare Stockholm och att ge strategisk vägledning för hur målen ska omsättas i det praktiska arbetet med planering, genomförande och förvaltning.

I förslaget anges att riktlinjerna i Grönare Stockholm i sin tur konkretiseras i till exempel lokala parkplaner som beslutas av stadsdelsnämnderna och i tematiska kunskapsunderlag och planeringsverktyg som ger praktisk vägledning på tjänstemannanivå. Dessa underlag uppdateras löpande.

Utmaningar och gällande mål för ett grönare och tätare Stockholm

Under detta avsnitt i Grönare Stockholm redovisas stadens beslutade målbild för parker och naturområden och beskrivs de utmaningar som finns för att nå dit. Utgångspunkten är ”Ett Stockholm för alla – Vision 2040” som beskriver en stad som håller ihop där det finns balans mellan sociala, ekonomiska, ekologiska och demokratiska värden.

I stadens miljöprogram finns sju delmål för hållbar mark- och vattenanvändning, bland annat att ekosystemtjänster ska främjas vid stadsutveckling, att stockholmarna ska ha god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden och att varje stadsdel ska planeras för god stadsmiljö.

I gällande översiktsplan redovisas tre planeringsinriktningar inom fokusområdet ”Idrott, rekreation och attraktiva grönområden”. De handlar om att säkerställa en god tillgång till attraktiva parker och

grönområden, ett rikt utbud av idrottsytor och anläggningar samt att värna och utveckla stadens ekologiska infrastruktur. I Grönare Stockholm anges vidare att det i arbetet med en ny översiktsplan för staden diskuteras nya mål som preciseras i planeringsinriktningar för grönområdena.

Stockholm planerar för 140 000 nya bostäder till år 2030. Skeendet är av historisk betydelse eftersom expansionen inte sker utåt som under miljonprogrammet, utan genom att omvandla och komplettera i redan byggda miljöer och på så sätt skapa en tätare stad.

Stadens grönområden har stora möjligheter att tillhandahålla ekosystemtjänster som kan hjälpa till att möta kommande klimatförändringar. I en växande stad blir det därför allt viktigare att kunna tydliggöra värdet av parker och naturområden till exempel när det gäller att ta hand om effekterna av kraftiga regn. I storstadsmiljöer har de gröna områdena stor betydelse för livskvalitet och folkhälsa.

En omfattande förtätning av staden innebär möjligheter och utmaningar. De gröna kvaliteterna i den bebyggda stadsmiljön får en allt större betydelse för en hållbar stadsutveckling. Utformningen och placeringen av allmänna platser ger förutsättningar att minska segregation och erbjuda upplevelser för alla.

I förslaget till riktlinjer framhålls att det för att uppnå stadens mål och långsiktigt säkra en hållbar mark- och vattenanvändning är lika viktigt att skapa och förstärka värden i parker och natur som att långsiktigt förvalta de värden som finns. Driftsaspekterna måste finnas med på ett tydligt sätt under planerings- och genomförandefaserna och likaså ska gestaltungsidéerna kunna förvaltas och förädlas genom skötseln av en parkanläggning. Det behövs därmed ökad kunskap och helhetsperspektiv hos de som planerar, anlägger och sköter stadens grönområden.

I Grönare Stockholm framförs också vikten av att staden i arbetet med grönfrågorna genom dialog och ökad information skapar delaktighet för stockholmarna.

Övergripande riktlinjer

I Grönare Stockholm redovisas tre övergripande riktlinjer för hur målen för parker och naturområden ska omsättas inom stadens verksamheter. De två första har sitt ursprung i miljöprogrammet och översiktsplanen. Nedan redovisas de tre riktlinjerna.

Stockholmarna ska ha god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden

Beskrivning av målet

Den övergripande målbilden i Vision 2040, översiktsplanen och miljöprogrammet är att alla stockholmare ska ha tillgång till parker och natur av höga rekreativa och ekologiska värden. Parker och natur ska vara en del av stadens offentliga rum som kopplar ihop staden och som bidrar till en levande och trygg stad för alla. De offentliga rummen ska vara av hög kvalitet och svara mot olika typer av behov. Medborgarna ska kunna vara delaktiga kring utvecklingen av sina gröna miljöer.

Trygga en livskraftig grönstruktur med rik biologisk mångfald

Beskrivning av målet

Målbilden i Vision 2040, översiktsplanen och miljöprogrammet är att Stockholm ska vara en av världens renaste och vackraste huvudstäder med en livskraftig grönstruktur och rik biologisk mångfald. Stadens gröna och blåa karaktär är en central del av Stockholms identitet och attraktivitet för såväl innevånare som besökare. Ny bebyggelse ska samspela med landskapets kvaliteter och grönstrukturens värden och funktioner.

Ett effektivt resursutnyttjande och samspel mellan förvaltning och utveckling

Beskrivning av målet

Parker och naturområden representerar stora värden som har byggts upp under lång tid. Målbilden i Vision 2040 och kommunfullmäktiges budget är att stadens resurser alltid ska utnyttjas effektivt. Stockholm ska därmed ha en långsiktigt hållbar och ansvarstagande förvaltning av parker och naturområden för att behålla och vidareutveckla stadens attraktionskraft. Begreppet ekosystemtjänster ska arbetas in som verktyg i stadsutvecklingen och integreras i ekonomiska ställningstaganden i samband med exploatering och förvaltning.

Strategisk vägledning

Under denna rubrik i Grönare Stockholm redovisas hur gröna kvaliteter ska säkras i stadens centrala processer. Under de olika faserna ”Planering och utredning”, ”Genomförande” och ”Förvaltning” beskrivs hur gröna frågor behandlas i olika steg. En strategisk vägledning i form av en checklista redovisas under varje fas, där det anges vilka frågor som beslutsfattare och tjänstemän bör ta ställning till för att stadens övergripande mål ska uppfyllas.

Genomförande och uppföljning

Genomförandet av Grönare Stockholm föreslås ske inom ramen för nämnders och bolagsstyrelserns ordinarie arbete med planering, genomförande och förvaltning.

En strategisk samordningsgrupp föreslås också inrättas för att stödja genomförande och öka lärande och omvärldsbevakning inom stadens organisation. Gruppen ska samordna behov av kunskapsunderlag, stadsövergripande strategier och planerings-/prioriterings-stöd och ges ett helhetsansvar för att följa upp att stadens roller, arbetssätt och organisation är ändamålsenlig.

I förslaget sammanfattas gruppens uppgifter enligt följande:

- bistå stadsledningskontoret i arbetet med prioriteringar av gröna investeringar i kommunfullmäktiges budget inom stadsdelsnämndernas och trafiknämndens ansvarsområden.
- förvalta förteckning över gemensamma kunskapsunderlag inom området och säkerställa att dessa hålls aktuella och tillgängliga.
- samordning av genomförande av fördjupade utredningar och framtagande av ytterligare kunskapsunderlag.
- utarbeta ett förslag till samlad rapport om ett grönare Stockholm cirka en gång per år som föreläggs berörda nämnder och bolagsstyrelser samt kommunstyrelsen.

Den strategiska samordningsgruppen föreslås ledas av stadsträdgårdsmästaren och i övrigt bemannas av berörda aktörer som ansvarar för planering, genomförande och förvaltning av parker och naturområden på de tekniska förvaltningarna och stadsdelsförvaltningarna. Gruppen föreslås rapportera samlat till berörda förvaltningschefer (hårda FC).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelsdirektörens stab inom Södermalms stadsdelsförvaltning. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 8 november, i pensionärsrådet den 7 november och i rådet för funktionshindersfrågor den 8 november 2016.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Eftersom ansvaret för grönstrukturfrågorna i staden är delat mellan flera nämnder och bolagsstyrelser är det värdefullt med gemensamma grundläggande riktlinjer i arbetet med dessa frågor, som tydliggörs med utgångspunkt i stadens mål enligt Vision 2040, översiktsplanen och miljöprogrammet.

Förvaltningen anser att bildandet av en strategisk samordningsgrupp under ledning av stadsträdgårdsmästaren är ett bra förslag som kan ge förutsättningar för att stärka och utveckla arbetet med stadens parker och grönområden. Gruppen bör, som anges i förslaget, bestå av berörda aktörer som ansvarar för planering, genomförande och förvaltning av parker och naturområden på de tekniska förvaltningarna och stadsdelsförvaltningarna. Därutöver anser förvaltningen att gruppen bör rapportera samlat till berörda förvaltningschefer inklusive representanter för stadsdelsförvaltningarnas direktörer, ej enbart till ”hårda FC” som anges i Grönare Stockholm.

Det är väsentligt att samordningsgruppens uppdrag och befogenheter noga tydliggörs eftersom dess arbete kan påverka både gränssnittslistan mellan olika förvaltningar och organisationen inom staden gällande parkfrågor.

De lokala parkplanerna som tas fram av stadsdelsnämnderna är ett viktigt dokument både i stadens områdesplanering och för planering av förvaltning och utveckling av parkerna på lokal nivå. Förvaltningen saknar ett parkprogram av det slag som funnits tidigare, som kan ge stöd och vägledning i detta arbete. Förvaltningen ställer sig frågan om Grönare Stockholm är tänkt att ersätta parkprogrammet eller om ett nytt parkprogram kommer att tas fram av den strategiska samordningsgruppen som ett av flera styrdokument. Om detta inte blir aktuellt anser förvaltningen att de nya riktlinjerna måste utvecklas och kompletteras så att de kan ersätta ett sådant program. Vidare behöver parkplanerna och ett eventuellt parkprogram få en tydligare status i Grönare Stockholm, som motsvarar deras strategiska betydelse i arbetet med parker och grönområden.

Den strategiska vägledningen i Grönare Stockholm för olika skeden från planering till förvaltning i processen kring grönstrukturfrågor ger värdefull information om struktur och innehåll för de olika faserna. Förvaltningen anser dock att den ytterligare kan ses över, förtydligas och kompletteras och få en mer användarvänlig layout. De riktlinjer för varje steg som presenteras som frågor liknande en checklista kan vinna på att formuleras som påståenden istället. Vidare anser förvaltningen att vägledningen till stor del beskriver detaljplaneprocessen och menar att processen för parkinvesteringsprojekt borde lyftas fram och beskrivas tydligare, kanske skild från detaljplaneprocessen.

Texterna i Grönare Stockholm skulle också generellt kunna vinna på att ses över med syftet att göra dokumentet mer lättläst och tydligt och därmed få ett mer lättanvänt verktyg i arbetsprocesserna. I vissa stycken blandas till exempel problembeskrivning, målbilder och riktlinjer i texterna, vilket kan göra dem svårare att läsa och tolka.

Bilaga

Grönare Stockholm - Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden
